

Statsforvalteren i Innlandet

Veileder for regionale miljøtilskudd i Innlandet

RMP - Søknadsomgangen 2024

Oppdatert 5.7.2024

Innhold

Innledning.....	4
Regionalt miljøprogram og regionale miljøtilskudd.....	4
Om denne veilederen.....	4
Hvordan søke	8
Hvem kan søke tilskudd?	8
Søknadsskjema.....	8
Viktige datoer.....	8
Gjøre endringer i søknaden din	8
Gi riktige opplysninger i søknaden din	9
Hva er satsene for tiltakene og når blir tilskuddet utbetalt?	10
Inntegning av miljøtiltak.....	10
Hva er nytt i 2024?	11
Trenger du hjelp med søknaden din?	11
Kulturlandskap.....	12
Drift av bratt areal.....	12
Drift av beitelag.....	12
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	13
Biologisk mangfold.....	13
Slått av slåttemyr og slåttemark	13
Skjøtsel av trua naturtyper	13
Soner for pollinerende insekter	14
Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl.....	15
Kulturminner og kulturmiljøer	16
Drift av seter	16
Skjøtsel av kulturhistoriske områder (areal i seterområder)	17
Avrenning til vann.....	18
Ingen jordarbeiding om høsten	18
Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	18
Grasdekte vannveier og grasstriper i åker	19
Grasdekte kantsoner i åker	20
Fangdam.....	20
Utslipp til luft	21

Spredning av all husdyrgjødsel om våren eller vekstsesongen.....	22
Nedlegging av husdyrgjødsel	22
Nedfelling av husdyrgjødsel	22
Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange.....	23
Plantevern.....	24
Ugrasharving i korn og frøvekster	24
Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer	24
Jord og jordhelse.....	25
Fangvekster som underkultur	25
Fangvekst sådd etter høsting	25
Spredning av biokull	25
Klimarådgivning	26
Skjøtselsråd	27
Slåttemark og slåttemyr	27
Trua naturtyper	28
Soner for pollinerende insekter	29

Innledning

Regionalt miljøprogram og regionale miljøtilskudd

Regionalt miljøprogram for Innlandet for perioden 2023-2026 ble vedtatt den 20. april 2023, og beskriver miljøutfordringene i fylket. I programmet er det også bestemt hvilke miljøtiltak som jordbruket i Innlandet skal kunne søke regionale miljøtilskudd for å gjennomføre i perioden 2023-2026. Miljøtiltakene er valgt ut ifra en nasjonal instruks som er fastsatt av Landbruksdirektoratet.

Vilkårene for å få regionale miljøtilskudd er fastsatt i forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Innlandet.

Miljøtiltakene som gjelder for Innlandet er viktige for å gjøre en ekstra innsats for miljøet slik at jordbruket kan bidra til å ivareta kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og kulturminner og redusere bruk av plantevernmidler, utslipp til luft og avrenning til vann forårsaket av jordbruksdrift.

Om denne veilederen

I denne veilederen finner du informasjon du som søker bør kjenne til når du skal søke om regionale miljøtilskudd. Første delen er en kort innledning med generell informasjon om hvordan du søker tilskudd. Hoveddelen av veilederen gjennomgår alle miljøtiltakene du kan søke på og informasjon om vilkårene du må ha oppfylt for å få tilskudd til de ulike tiltakene. For noen av miljøtiltakene finnes det også skjøtselsråd. Disse finner du bakerst i veilederen.

Vilkårene for å motta tilskudd i sin helhet står i [forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket i Innlandet](#). Du finner den på Statsforvalterens nettside og på Lovdata.no.

Oversikt over miljøtiltak og foreløpige satser

- Nedenfor finner du alle miljøtiltakene listet opp. For hvert tiltak er det også satt opp hvilke tiltaksklasser du kan søke på og foreløpige satser.
- Klikk på tittelen til hvert miljøtiltak i tabellene under, så kommer du rett til beskrivelsen av tiltaket og hvilke vilkår du må oppfylle for å kunne få tilskudd.
- Du er ansvarlig for å fylle ut riktige opplysninger i søknaden og overholde gitte vilkår. Hvis du oppgir feil opplysninger kan kommunen avkorte tilskuddet.

KULTURLANDSKAP, BIOLOGISK MANGFOLD OG KULTURMILJØER		
Miljøtiltak	Tiltaksklasse	Foreløpig sats
Drift av bratt areal	Overflatedyrka og fulldyrka 1:3 og 1:5	120 kr per dekar
Drift av beitelag	Storfe/hest	60 kr per dyr
	Småfe	30 kr per dyr
Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	100 kr per dekar
Slått av slåttemyr og slåttemark	Svært viktig, viktig, lokalt viktig	1500 kr per dekar
Skjøtsel av trua naturtyper	Slått/rydding	1500 kr per dekar
	Beiting	150 kr per dekar
Soner for pollinerende insekter	Egne striper med generell frøblanding	10 kr per løpemeter
	Kombinert med vannmiljøtiltak med generell frøblanding	5 kr per løpemeter
	Egne striper med regional frøblanding	20 kr per løpemeter
	Kombinert med vannmiljøtiltak med regional frøblanding	10 kr per løpemeter
Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl	Høy tilrettelegging	4000 kr per dekar
	Lav tilrettelegging	2000 kr per dekar
Drift av seter	Levering til meieri 4-6 uker	110 000 kr per seter
	Levering til meieri 6 uker eller mer	135 000 kr per seter
	Egen foredling 4-6 uker	110 000 kr per seter
	Egen foredling 6 uker eller mer	135 000 kr per seter
Skjøtsel av kulturhistoriske områder (areal i seterområder)	Beiting	130 kr per dekar
	Slått/rydding	130 kr per dekar

AVRENNING TIL VANN		
Miljøtiltak	Tiltaksklasse	Foreløpig sats
<u>Ingen jordarbeiding om høsten</u>	Erosjonsklasse 1, prioritert område	180 kr per dekar
	Erosjonsklasse 1 med dråg, prioritert område	210 kr per dekar
	Erosjonsklasse 2, prioritert område	235 kr per dekar
	Erosjonsklasse 2 med dråg, prioritert område	265 kr per dekar
	Erosjonsklasse 3 prioritert område.	290 kr per dekar
	Erosjonsklasse 4, prioritert område	345 kr per dekar
	Erosjonsklasse 1, andre områder	150 kr per dekar
	Erosjonsklasse 1 med dråg, andre områder	180 kr per dekar
	Erosjonsklasse 2, andre område	205 kr per dekar
	Erosjonsklasse 2 med dråg, andre områder	235 kr per dekar
	Erosjonsklasse 3, andre områder	260 kr per dekar
	Erosjonsklasse 4, andre områder	315 kr per dekar
<u>Direktesådd høstkorn og høstoljevekster</u>	Lett harving før såing, prioritert område	120 kr per dekar
	Lett harving før såing, andre områder	90 kr per dekar
	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster, prioritert område	150 kr per dekar
	Direktesådd høstkorn/høstoljevekster, andre områder	120 kr per dekar
<u>Grasdekte vannveier i åker</u>	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, prioritert område	25 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, prioritert område	35 kr per løpemeter
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, andre områder	20 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, andre områder	25 kr per løpemeter
<u>Grasstriper i åker</u>	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, prioritert område	15 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, prioritert område	15 kr per løpemeter
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, andre områder	12 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, andre områder	12 kr per løpemeter
<u>Grasdekt kantsone i åker</u>	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, prioritert område	25 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, prioritert område	35 kr per løpemeter
	Korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais, andre områder	20 kr per løpemeter
	Potet/grønnsaker, andre områder	25 kr per løpemeter
<u>Fangdam</u>	Fangdam, prioritert område	1500 kr per dekar
	Fangdam, andre områder	1000 kr per dekar

MILJØVENNLIG SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL (UTSLIPP TIL LUFT)		
Miljøtiltak	Tiltaksklasse	Foreløpig sats
<u>Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong</u>	Spredning i voksende kultur	75 kr per dekar
	Nedmolding innen 2 timer i åpen åker	90 kr per dekar
<u>Nedlegging av husdyrgjødsel</u>	Nedlegging i voksende kultur	90 kr per dekar
	Nedlegging i åpen åker	90 kr per dekar
<u>Nedfelling av husdyrgjødsel</u>	Nedfelling i voksende kultur	90 kr per dekar
	Nedfelling i åpen åker	90 kr per dekar
<u>Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange</u>	Bruk av tilførselsslange	65 kr per dekar

PLANTEVERN, JORDHELSE OG KLIMARÅDGIVING		
Miljøtiltak	Tiltaksklasse	Foreløpig sats
<u>Ugrasharving i korn og frøvekster</u>	Ugrasharving i korn og frøvekster	80 kr per dekar
<u>Mekanisk ugrasbekjempelse i radkultur</u>	Flamming	180 kr per dekar
	Mekanisk ugrasbekjempelse	180 kr per dekar
<u>Fangvekster som underkultur</u>	Hovedvekst korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	200 kr per dekar
	Hovedvekst grønnsaker/poteter	400 kr per dekar
<u>Fangvekster sådd etter høsting</u>	Hovedvekst korn/oljevekster/belgvekster/fôrmais	300 kr per dekar
	Hovedvekst grønnsaker/poteter	400 kr per dekar
<u>Spredning av biokull</u>	Spredning av biokull	15 kr per kilo
<u>Klimarådgiving</u>	To-til-en rådgiving	8000 kr per plan
	En-til-en rådgiving	6000 kr per plan
	Grupperådgiving	2000 kr per plan

Hvordan søke

Hvem kan søke tilskudd?

Alle foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon på en eller flere landbrukseiendommer kan søke om regionale miljøtilskudd. Beitelag som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret kan søke om tilskudd til drift av beitelag.

Du må søke om tilskudd i det fylket der du gjennomfører miljøtiltak, og foretaket må disponere arealet som tiltaket gjøres på i søknadsåret. Dette er i utgangspunktet knyttet opp til arealene i din søknad om produksjonstilskudd.

Søknadsskjema

Du søker elektronisk via Altinn. Søknadsskjema åpner den 15. september.

Veiledning for hvordan du søker elektronisk finner du på [landbruksdirektoratet sine sider](#).

Hvis du ikke har mulighet til å søke digitalt, kan du søke på papir. Du finner søknadsskjema på Statsforvalterens nettsider eller kan ta kontakt med kommunen. Kart med tiltakene må legges ved søknaden. Søknaden skal sendes/leveres til kommunen.

Viktige datoer

- 15. september – søknadsomgangen åpner, og søknadsskjema er tilgjengelig i Altinn.
- 15. oktober – søknadsfrist RMP
- 15. november – søknadsfrist OBB (for beitelag)

Søknad kan leveres inntil 14 dager etter fristen, men med et trekk på 1000 kroner pr. dag etter fristen.

Gjøre endringer i søknaden din

Har foretaket ditt sendt inn søknad innen 15. oktober, kan du gjenåpne og endre den via Altinn innen 29. oktober uten at det blir gjort trekk i tilskuddet. Du kan endre søknaden så mange ganger du vil, men må huske å sende inn søknaden på nytt etter at du har gjort endringer. Sjekk gjerne at du har fått en ny kvittering i Altinn på at søknaden er sendt inn.

NB! Etter søknadsfristen kan kommunen begynne å behandle søknaden. Hvis du da ønsker å endre opplysninger i søknaden, må du kontakte kommunen.

Hvis du vil fjerne et tiltak du har søkt om tilskudd til etter at kommunen har begynt å behandle søknaden, må du ta kontakt med kommunen så raskt som mulig, med kart over arealet/tiltaket du vil fjerne fra søknaden.

Gi riktige opplysninger i søknaden din

Du som søker er ansvarlig for at opplysningene i søknaden din er riktige. Har du gitt feil opplysninger som kunne ført til en urettmessig utbetaling av tilskudd til deg selv eller andre, skal kommunen vurdere å avkorte tilskuddet.

Kommunen, Statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet kan kontrollere opplysningene du har gitt i søknaden om regionale miljøtilskudd. Vær forberedt på at du kan bli kontaktet og bedt om å dokumentere opplysninger i søknaden nærmere. Hver søknadsomgang skal kommunen kontrollere minst 5 % av søknadene om regionale miljøtilskudd. Kontroll gjennomføres vanligvis ved befaring hos foretaket med oppmåling av arealer, telling av dyr m.m. Feil opplysninger i søknaden om regionale miljøtilskudd og brudd på vilkår kan føre til avkorting av tilskuddet.

Foto: Thomas Smeby

Hva er satsene for tiltakene og når blir tilskuddet utbetalt?

Satsene du finner i denne veilederen er foreløpige og kan bli justert ut fra søknadsomfanget. Du får utbetalt tilskudd i mars 2025.

Inntegning av miljøtiltak

Du må kartfeste (tegne inn) de fleste tiltakene i et digitalt søknadskart. Noen av tiltakene kan tegnes inn automatisk i den elektroniske søknaden ved å klikke «velg areal», mens andre tiltak må du tegne inn selv. Når du klikker «velg areal» kan du så klikke i kartet på en kartfigur/teig og velge hele denne. Om du ikke vil ha med hele teigen må du tegne inn arealet du vil søke på.

En del tiltak «klippes» eller beskjæres automatisk mot dyrka mark og eiendomsgrenser om du tegner inn et område som går utover grensen. Noen tiltak kan tegnes fritt og da må du passe på at du tegner inn riktig areal.

Det er lagt til tegnetips nederst i beskrivelsen for hvert tiltak i denne veilederen.

[Se også søkeveiledning steg for steg hos Landbruksdirektoratet.](#)

Import av tiltak fra tidligere år

Har du tegnet inn og fått godkjent tiltak i tidligere søknadsår (f.o.m. 2019), kan de importeres til årets søknad slik at du slipper å tegne dem inn på nytt. Du kan om nødvendig justere kartet etter import av kartfigurer fra tidligere søknader. Hvis du vil importere tiltak fra søknader før 2023, må du være klar over at noen tiltak fikk endret tiltakskode i 2023 og derfor må tegnes inn på nytt.

Dette gjelder:

- Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark
- Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer (tegnes nå inn som «skjøtsel av trua naturtyper»)
- Soner for pollinerende insekter
- Spredning av all husdyrgjødsel om våren/vekstsosong
- Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding tegnes inn på nytt som «spredning av husdyrgjødsel om våren eller vekstsosongen – nedmolding innen 2 timer»
- Nedlegging av husdyrgjødsel
- Nedfelling av husdyrgjødsel
- Spredning av husdyrgjødsel med tilførselslange
- Fangvekster som underkultur
- Fangvekster sådd etter høsting

Vær også oppmerksom på at det for «skjøtsel for kulturhistoriske områder» fra 2023 er et tak på 80 daa per foretak (før 20 daa pr. seter/dyrkingsfelt). Hvis du har tegnet inn mindre enn 80 daa seterareal før, men egentlig driver mer areal, må du sjøl justere inntegningen på kartet.

OBS! Gå gjennom alle tiltakene nøye og sjekk at alt du har tenkt å søke på er med før du sender inn søknaden.

Hva er nytt i 2024?

Soner for pollinerende insekter

- Det er presisert at sonen skal være minst to meter bred
- Du kan nå søke på to nye tiltaksklasser dersom en bruker en regional frøblanding: «egen stripe, regional frøblanding» eller «kombinert med vannmiljøtiltak, regional frøblanding». Du får et høyere tilskudd dersom du sår en regional frøblanding med stedegne arter tilpasset bruk i Innlandet. Det er fra i år tilgjengelig én regional frøblanding i større kvanta, utviklet av NIBIO; «Blomstereng robust».

Trenger du hjelp med søknaden din?

Utover dette veiledningsheftet finner du informasjon på hjemmesidene til [Statsforvalteren](#) og [Landbruksdirektoratet](#). Hvis du ikke finner svar på det du lurer på her, kan du ta kontakt med landbruksforvaltningen i kommunen din.

Kulturlandskap

Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd til drift av fulldyrka eller overflatedyrka jord med hellingsgrad på 1:5 eller brattere.

Vilkår

- Arealet må høstes eller beites og drives på en slik måte at det oppfyller vilkårene for å være berettiget produksjonstilskudd. Det vil blant annet si at areal som bare beites, må ha tilstrekkelig beitetrykk til at avlingen faktisk blir høstet.

Tegn inn rundt hele eiendommen, da velges automatisk alt bratt areal. Det bratte arealet vises i søknadskartet, og arealet beregnes automatisk av tilskuddssystemet.

Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd til drift av beitelag. Tilskuddet blir utmålt etter antall dyr sluppet på utmarksbeite, og det gis tilskudd for *storfe/hest* og for *småfe*.

Vilkår

- Beitelaget må være registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret.
- Beitelaget må ha som hovedformål å samarbeide om fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite
- Beiteperioden i utmark skal være minst 5 uker
- Søknadsfristen er 15. november for drift av beitelag

Registreres i eget skjema for organisert beitebruk.

Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd til beiting av verdifulle jordbruksarealer (innmarksbeiter).

Vilkår

- Arealet må være klassifisert som innmarksbeite i AR5-kartet/gårdskart på nett.
- Arealet må ligge innenfor områder som vises i kartlaget «verdifulle kulturlandskap» i søknadskartet.

Det skal kun tegnes inn areal av markslaget innmarksbeite. Tegnet areal klippes ikke automatisk.

Biologisk mangfold

Slått av slåttemyr og slåttemark

Det kan gis tilskudd til å skjøtte de utvalgte naturtypene slåttemyr og slåttemark for å bevare det biologiske mangfoldet. Dette tiltaket gjelder lauveng, slåttemark, slåtte- og beitemyr eller slåttemyr registrert i miljødatabasen Naturbase. Naturtypene kan være både på og utenfor jordbruksareal.

Vilkår

- Ingen gjødsling, jordarbeiding eller bruk av plantevernmidler
- Skjøtselen må utføres slik at den ivaretar eller forbedrer det biologiske mangfoldet, se egne skjøtelsråd bakerst i veilederen.

Tegnes etter kartlagene for *Naturtyper – slåttemark/slåttemyr*. Tegnet areal klippes ikke automatisk.

Skjøtsel av trua naturtyper

Det kan gis tilskudd til alle arealer som er kartlagt som *Naturtyper - skjøtselsavhengige*, se kartlaget i søknadskartet. Dette kan være både på jordbruksareal og andre markslag, og arealene er tilskuddsberettigede så sant de skjøttes med slått eller beite i tråd med vilkårene. For arealer i felles utmark må søker kunne dokumentere skjøtselen og at det er bare er søkeren som slår eller søkerens dyr som beiter arealet.

Vilkår

- Ingen gjødsling, jordarbeiding eller bruk av plantevernmidler
- Skjøtselen må utføres slik at den ivaretar eller forbedrer det biologiske mangfoldet, se egne skjøtelsråd.

Tegnes etter kartlaget *Naturtyper- skjøtselavhengige*. Tegnet areal klippes ikke automatisk.

Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal. Hensikten er at pollinerende insekter skal ha tilgang til blomstrende planter gjennom vekstsesongen. Sonene kan anlegges som egne blomsterstriper eller i kombinasjon med (dvs. som en del av) vannmiljøtiltakene grasdekte vannveier, grasstriper eller kantsoner. Sonene kan være ettårige eller flerårige. De kan anlegges med generelle frøblandinger eller en regional frøblending med naturlig forekommende arter av regional herkomst, se side 11. Se også egne skjøtselsråd om å anlegge og skjøtte slike soner, side 29.

Vilkår

- Sonene må være minst to meter breie og ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen.
- Frøblendingen skal ikke inneholde arter som er vurdert til å ha potensielt høy risiko, høy risiko eller svært høy økologisk risiko jamfør Fremmedartslista. NB! Det er gitt en generell dispensasjon for bruk av frøblandinger med blodkløver i 2024 etter at arten nylig er vurdert til å ha potensielt høy risiko.
- Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.
- Det kan gis tilskudd til inntil 3000 løpemeter per tiltaksklasse. Tilskuddet begrenses automatisk i søknadsbehandlingen.

OBS! Arealet med slike soner skal ikke tas med i søknaden om produksjonstilskudd, siden sonen ikke har vekster som høstes til mat eller fôr.

Tegnes inn som linje på jordbruksareal. Klippes mot eiendomsgrense.

Foto: Thomas Smeby

Foto: Anne Gri Henriksen

Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl

Det kan gis tilskudd for å legge til rette for hekking og beiting av fugler på eller i tilknytning til jordbruksarealer der foretaket har gjort avtale med Statsforvalteren om slike tiltak.

Dette kan gjelde arealer på minst ett dekar dyrka mark som settes av til hekke- og/eller beiteområde slik at arealet ikke vil gi nyttbar avling i løpet av sesongen (tiltaksklasse høy tilrettelegging).

Det kan også gis tilskudd for lokalisering og vern av reir fram til unger forlater reiret, gjennom søk av areal for å lokalisere og flytte fugleunger, utsatt høsting som reduserer nyttbar avling, utsatt gjødsling etter slått og mindre arealer på under ett dekar som settes av rundt reirplasser eller for fødesøk (tiltaksklasse lav tilrettelegging).

Vilkår

- Foretaket må på forhånd ha avtale med Statsforvalteren om type og omfang av tiltaket
- Tiltaket må være utført slik avtalen forutsetter det året det søkes tilskudd

OBS! Arealet som får tilskudd for «høy tilrettelegging» må føres som *jordbruksareal ute av drift* i søknaden om produksjonstilskudd, da arealet ikke har vekster til mat eller fôr.

Tegn inn arealet som det er gjort avtale om og gjennomført tiltak på. Klippes mot eiendom.

Kulturminner og kulturmiljøer

Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Som seteranlegg regnes et separat produksjonssted dit storfe eller småfe flyttes i sommersesongen og der hoveddelen av det daglige grovfôrintaket baseres på utnytting av beiteressursene i seterområdet. Seteranlegget skal ligge i et område som tradisjonelt har vært brukt til seterdrift.

Vilkår

- Produksjonsperioden skal vare minst fire uker per sesong
- Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra
- Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk, 25 liter geitemelk eller 15 liter sauemelk i døgnet per seter

Det gis høyere tilskudd dersom melkeproduksjonen på setra foregår i seks uker eller mer.

Hvis to eller flere foretak har melkeproduksjon på samme seter (fellesseter), blir tilskuddet fordelt likt på foretakene. I søknadsskjemaet skriver du inn antallet foretak (deltakere) på fellessetra.

Det kan søkes om tilskudd for opptil tre setrer dersom foretaket produserer melk minst fire uker på hver seter. Velg da tiltaksklasse *seter 2* og *seter 3* for at det skal beregnes riktig tilskudd.

Foretak som ikke leverer mjølka til meieri, må ha notater om daglig produsert mengde og kunne legge fram dette ved en kontroll.

Tegnes fritt som punkt i kartet. Plasser punktet på setertunet.

Foto: Stig Horsberg

Skjøtsel av kulturhistoriske områder (areal i seterområder)

Det kan gis tilskudd for beiting, slått eller rydding av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivaretatt.

Utvalgte områder av kulturhistorisk verdi i Innlandet er:

1. Jordbruksarealer i seterområder der arealene sammen med seterhusene utgjør et helhetlig setermiljø.
2. Dyrkingsfelt med jordbruksareal som ligger høyere enn verneskoggrensen og fast bosetting i området.

Vilkår

- Det kan gis tilskudd til opptil 80 dekar per foretak. Tilskuddet begrenses automatisk i søknadsbehandlingen.

Tegnes inn på det aktuelle jordbruksarealet. Klippes ikke automatisk.

Avrenning til vann

Ingen jordarbeiding om høsten

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Tiltaket gjelder ikke på eng eller gjenlegg til eng.

Vilkår

- Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret
- Det kan ikke brennes halm på arealet det søkes tilskudd for, hverken om høsten eller om våren.
- Om du vil endre søknaden og pløye om høsten på omsøkte arealer, må du si fra så raskt som mulig til landbrukskontoret.

For å se arealets tilskuddsklasse velger du kartlaget *Tilskuddskart - ingen jordarbeiding om høsten* under *Andre kartlag* i søknadssystemet. For å se dråg på arealet, velger du kartlaget *Drågerosjon*.

Prioriterte områder er definert i § 13 tredje ledd i forskriften. Arealer i prioriterte områder har høyere tilskuddsats. Inndeling i prioriterte og andre områder skjer automatisk i søknadssystemet. Prioriterte områder finner du i [dette kartet](#), om du vil se før søknadsomgangen åpner.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Det kan gis tilskudd for arealer der det er direktesådd høstkorn eller høstoljevekster eller er utført lett harving etterfulgt av såing.

Vilkår

- Det skal være etablert høstkorn eller høstoljevekster på arealet etter høsting av årets avling

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som beskrevet for *ingen jordarbeiding om høsten*.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Grasdekte vannveier og grasstriper i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i vannveier og grasstriper på tvers av fallet i lange hellinger på åpenåkerarealer.

Vilkår

- Grasdekte vannveier skal ha en bredde på minimum 6 meter.
- Grasstriper på tvers av fallet skal ha en bredde på minimum 2 meter
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som forklart for *ingen jordarbeiding om høsten*.

MERK: Disse sonene er ikke berettiget ordinært areal- og kulturlandskapstilskudd hvis avlinga ikke benyttes som fôr. Grasdekte vannveier og grasstriper på åkerareal må da trekkes fra når du søker produksjonstilskudd og føres som areal ute av drift.

Tegnes inn som linje. Klippes mot eiendomsgrense.

Foto: Stig Horsberg

Grasdekte kantsoner i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke på åkerareal langs kanten mot vann.

Vilkår

- Avstanden fra normal vannstand og opp til kantsonen skal ikke være mer enn 8 meter.
- Sonen skal ha en bredde på minimum seks meter på fulldyrket jord. Den naturlige vegetasjonen langs vassdraget på minimum 2 meter kommer i tillegg til dette.
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.
- Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, men skal slås, beites eller pusses i søknadsåret.
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som forklart for *ingen jordarbeiding om høsten*.

MERK: Disse sonene er ikke berettiget ordinært areal- og kulturlandskapstilskudd hvis avlinga ikke benyttes som fôr. Kantsoner på åkerareal må da trekkes fra når du søker produksjonstilskudd og føres som areal ute av drift.

Tegnes inn som linje. Klippes mot eiendomsgrense.

Fangdam

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. For at fangdammer skal fungere etter hensikten, er det viktig med regelmessig skjøtsel og vedlikehold i form av rensking (tømming av sedimenter som samler seg i dammen) og vedlikehold av vegetasjonsfilter. Rensking bør skje utenom hekketiden for fugl, det vil normalt si utenom perioden mai til juni.

Vilkår

- Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseseffekt

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som forklart for *ingen jordarbeiding om høsten*.

Tegnes inn som flate. Klippes mot eiendomsgrense.

Utslipp til luft

Foto: Karoline Finstad Vold

Felles vilkår for miljøvennlig husdyrgjødselspredning:

- Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret.
- Det må spres minst 5 kg total-N i husdyrgjødsel/biorest per dekar på areal du søker tilskudd for.
- Du må ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.
- Det kan innvilges tilskudd for bare en gjødslingsmetode per areal per år, men tilskudd for tilførselsslange kan søkes i tillegg. Foretaket kan søke om tilskudd til ulike tiltak, men på forskjellige arealer.

Spredning av all husdyrgjødsel om våren eller vekstsesongen

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen i *voksende kultur* og ved *nedmolding innen 2 timer i åpen åker*.

Vilkår

- Ved bredspredning må all husdyrgjødsel og biorest som foretaket sprer på egne og leide (disponerte) arealer spres om våren eller i vekstsesongen.

Dersom du ikke rekker å molde ned gjødsla på hele skiftet innen 2 timer i åpen åker, kan du kartfeste og søke tilskudd for den delen av skiftet der en har moldet ned innen 2 timer.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved *nedlegging i voksende kultur* eller *nedlegging og nedmolding innen 2 timer i åpen åker*.

Vilkår

- Det skal spres husdyrgjødsel eller biorest med utstyr som fører gjødsla ned på bakken, det vil si stripespreder.
- Ved nedlegging på areal som skal jordarbeides må gjødsla moldes ned innen 2 timer.

Dersom du ikke rekker å molde ned gjødsla på hele skiftet innen 2 timer i åpen åker, kan du kartfeste og søke tilskudd for den delen av skiftet der det ble moldet ned innen 2 timer.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Nedfelling av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling.

Vilkår

- Det skal spres husdyrgjødsel eller biorest med utstyr som fører gjødsla ned i jorda som nedfeller eller DGI.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og bioest med tilførselsslange. Dette er et tillegg til tilskuddet for de øvrige tiltakene for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel.

Vilkår

- Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

Kan kun tegnes over andre husdyrgjødseltiltak. Tegn annet spredetiltak først.

Foto fra Pixabay

Plantevern

Ugrasharving i korn og frøvekster

Det kan gis tilskudd til ugrasharving i korn og annet frø til modning.

Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt mot floghavre, hønsehirse eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønner.
- Økologiske arealer og arealer i karens som mottar produksjonstilskudd for økologisk drift, er ikke tilskuddsberettiget.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Foto: Karoline Finstad Vold

Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer

Det kan gis tilskudd for *mekanisk ugrasbekjempelse* eller *flaming* i radkulturer.

Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes plantevernmidler mot ugras før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.
- Økologiske arealer og arealer i karens som mottar produksjonstilskudd for økologisk drift, er ikke tilskuddsberettiget.

Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Jord og jordhelse

Fangvekster som underkultur

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd i voksende kulturer av korn, oljevekster, belgvekster, radkulturer eller mais.

Vilkår

- Fangveksten skal være godt etablert om høsten og skal ikke være hovedvekst året etter.
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.
- Areal der det er sådd fangvekst, skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Areal med fangvekst som underkultur i korn og oljevekster kan også være berettiget tilskudd til *ingen jordarbeiding om høsten* dersom halmen på arealet ikke blir brent.

 Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Fangvekst sådd etter høsting

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter tidlig høsting av korn, oljevekster, belgvekster, radkulturer eller mais. Det kan jordarbeides før såing for å få god etablering av fangveksten. Dette tilskuddet kan ikke kombineres med tilskudd for *ingen jordarbeiding om høsten* på samme areal. Tilskuddssatsen skal kompensere for dette.

Vilkår

- Fangveksten skal være godt etablert om høsten og skal ikke være hovedvekst året etter.
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.
- Arealet sådd med fangvekst skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

 Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

Spredning av biokull

Det kan gis tilskudd til spredning av biokull i åpen åker.

Vilkår

- Biokullet skal nedmoldes etter spredning.
- Kommersielle biokullprodukter skal være EBC-merket (European Biochar Certificate). Ved bruk av ikke-kommersielle biokullprodukter skal foretaket dokumentere produksjonssted, produksjonsmetode, opphavsmateriale og mengde.
- Egenprodusert biokull skal lages av plantemateriale.
- Tilskudd kan gis til maksimalt 1000 kg tørrstoff biokull per foretak.

Der biokull tilføres gjennom fôr eller strø og spres sammen med husdyrgjødsel tegnes aktuelt spredeareal for nedmoldet husdyrgjødsel med biokull inn i søknadskartet.

 Velg areal eller tegn inn. Klippes mot dyrka mark og eiendomsgrenser.

For mer informasjon, se www.statsforvalteren.no/Innlandet

Klimarådgivning

Det kan gis tilskudd for klimarådgivning på din gård. Med klimarådgivning menes rådgivning med helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser fra gårdens produksjon og med forslag til klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen.

Tilskuddet skal dekke kostnaden for klimarådgivning og tiltaksplan.

Vilkår

- Klimarådgiver skal være godkjent av Landbruksdirektoratet (NLR og TINE i Innlandet).
- Rådgivningen skal være gjennomført i perioden, fra 15. oktober i fjor til 15. oktober i år.
- Tiltaksplan for utført rådgivning må vedlegges søknaden.
- Tiltaksplanen skal være underskrevet av rådgiver.

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgivning i flere søknadsperioder, skal det utarbeides ny tiltaksplan som redegjør for gjennomførte tiltak fra forrige tiltaksplan.

 Registreres i søknadskjema. Last også opp tiltaksplan.

Ta kontakt med Norsk Landbruksrådgiving eller TINE om du ønsker klimarådgivning! Du finner en oversikt over alle godkjente klimarådgivere i Innlandet på [nettsiden til Landbruksdirektoratet](#).

Skjøtselsråd

Slåttemark og slåttemyr

- Slått bør gjennomføres etter blomstring og etter at mange av plantene har satt frø. Det vil gjerne si siste halvdel av juli eller i august. Ta hensyn til lokale tradisjoner for området og sesong-variasjoner i utvikling av vegetasjonen.
- Slått bør fortrinnsvis skje med skjærende redskap som ljå, lett slåmaskin med kniv eller kantklipper med knivblad. Redskap som «pulveriserer» graset gjør det vanskelig å fjerne etterpå. Unngå bruk av tunge maskiner på bæresvak/fuktig mark. Det er likevel ikke forbudt å bruke traktor om det er hensiktsmessig og ikke skader mark og vegetasjon.
- Det kan være en fordel å slå kantene og andre mindre deler av enga etter at vegetasjonen har visnet ned. Det gir insekter og smådyr mulighet til å utnytte vegetasjonen til matsøk og formering utover ettersommeren.
- Dersom noen få, større plantearter begynner å dominere og skygge ut de mindre, kan det være aktuelt å rydde/slå arealet en gang tidlig i sesongen for å begrense utbredelsen av de dominerende artene
- La graset ligge i 2-4 dager etter slått før graset fjernes, slik at frø får drysse ned på bakken. Graset kan også tørkes på hesjer.
- Når høyet er tørt, bør det fjernes for å unngå at det ligger igjen planterester som kan føre til en uønsket gjødslingseffekt. Rak grundig for å fjerne høy og mose.
- Raking gjør også at frø kommer i bedre kontakt med jorda.

Vil du gjøre en ekstra innsats for slåttemarka?

Slått er det viktigste tiltaket for å ta vare på mangfoldet i slåttemarka, men det er andre tiltak man kan gjøre i tillegg:

- Lett beite på våren og høsten kan bidra til god skjøtsel av slåttemarka. Man må likevel ta hensyn til om det finnes arter, særlig de som er sjeldne eller trua, som er sårbare for beiting (særlig på våren, f.eks. orkideer). Særlig sau plukker ofte enkeltplanter som er spesielt smakelige eller næringsrike.
- Bevar artsrike veikanter slik at de ikke gror igjen med høye busker og trær. Artsrike veikanter og andre kantsoner fungerer som viktige korridorer for spredning av frø og pollen. Det er viktig å holde arealene i slåttemarka lysåpne ved å begrense skyggende vegetasjon i kantene.
- La det stå igjen selje, rogn og andre treslag som bærer frukt og bær i tilknytning til slåttemarka. Disse er viktige for insekter og fugler.

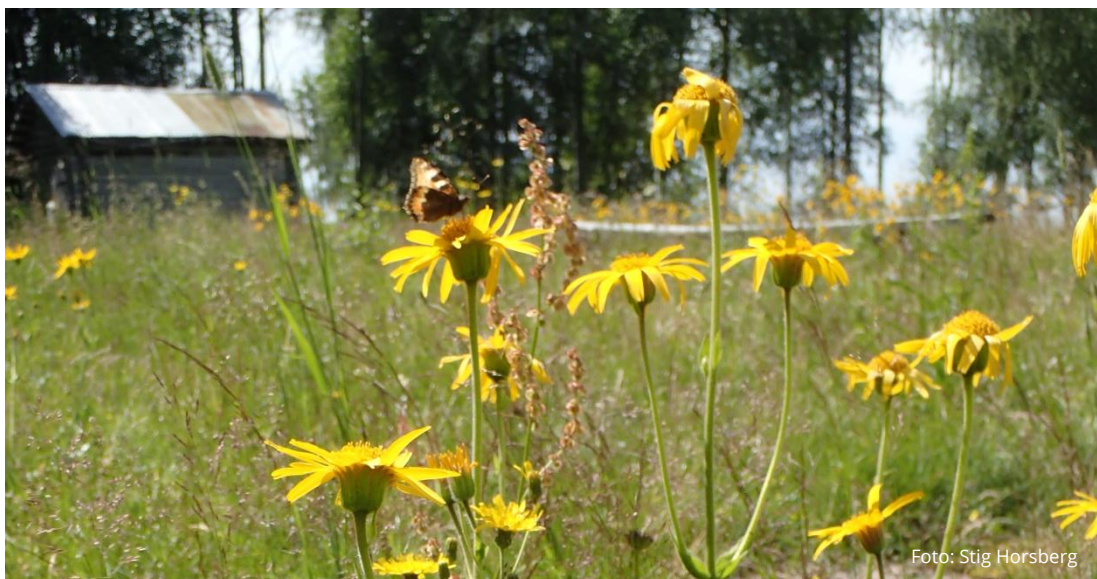
Trua naturtyper

Beiting

- Beitingen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypene bevares. Bruk gjerne kunnskap om hvordan området har vært skjøttet tidligere (type beitedyr, beitepress, beiteperiode, rydding av beitet m.m.) Stort beitetrykk over lengre tid kan føre til mer dominans av grasarter og færre blomsterplanter
- Plassér fôringsstasjon, saltsteiner, vanningskar og grunder med tanke på å unngå tråkkskader og å lokke dyra til å bruke hele området som skal beites
- Vær oppmerksom på at tilleggsfôring og stor konsentrasjon av dyr i enkelte områder kan føre til at nærliggende arealer blir oppgjødslet og mindre artsrike. I noen tilfeller kan det finnes sjeldne arter som ikke tåler for stort beitetrykk.
- Tilpass skjøtselen for å ta vare på disse artene ved f.eks. å slippe dyra på beite senere eller begrense beiteperioden
- Oppslag av kratt og rotskudd («tennung») bør fjernes og arealet bør ikke tilsås med kulturvekster. Avfall etter rydding bør fjernes for å unngå uønsket gjødslingseffekt når det brytes ned
- Bevar variasjon av trær og busker og hold steingjerder, rydningsrøyser, gruspartier eller lignende åpne for å tilrettelegge for insekter. Variasjon i landskapet er viktig

Slått

- Skjøtselen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypen bevares. Er det sårbare/sjeldne arter (enten planter eller insekter), bør en ta spesielt hensyn til disse når en driver skjøtsel
- Dominerende planter som hundekjeks, bringebær og andre busker bør ryddes bort tidlig i sesongen for å tappe dem for mest mulig næringsstoffer og begrense utbredelsen
- Det bør av hensyn til blomster og insekter ikke slås helt snaut
- Slått kan ellers med fordel følge samme skjøtselsråd som for slåttemarker.

Soner for pollinerende insekter

Hvor bør sonene etableres?

Legg helst blomsterstripen inntil naturlige kantsoner, private veier, teigskiller, åkerholmer eller lignende. Stripper som ligger tvers over åkerarealer og langt unna naturlig vegetasjon har mindre effekt for pollinatorer. Arealet bør være lite utsatt for rotugras som konkurrerer med blomsterplantene. Bruker du «regional frøblanding» er det spesielt viktig at sonen anlegges på arealer som er mindre utsatt for konkurranse fra «ugrasvekster» som bedre utnytter jord med høyt innhold av plantenæringsstoffer. Anlegg stripen slik at den blir minst mulig påvirket av sprøyting med plantevernmidler og gjødsling av dyrka mark som ligger inntil stripen.

Du bør unngå å etablere tiltaket inntil offentlig veg. Her blir vegkantene slått én til to ganger i sesongen, avhengig av hvor kraftig vegetasjonen er eller ser ut til å bli. Langs åkre er praksisen ofte at vegentreprenøren slår helt frem til der åkeren begynner. Du risikerer dermed at blomsterstripa blir slått fordi den ikke oppfattes som del av åkeren. Kraftigvoksende vegetasjon blir gjerne slått en gang på forsommeren.

For flerårige striper

- Sonen bør slås/pusses etter ferdig blomstring. Helst bør plantematerialet fjernes etterpå, men la det gjerne ligge i 2-3 dager etter slått for å få frøspredning.
- Sonen kan gjerne beites om høsten
- For å opprettholde god blomstring over flere år, kan det være nødvendig å vedlikeholde stripen ved å så inn frø der det trengs

For mer informasjon, se www.statsforvalteren.no/Innlandet

Hvilke frøblandinger kan anbefales?

- Ved tilsåing skal det brukes frøblandinger som består av ulike arter med utstrakt blomstringstid som gir blomstring og nektarproduksjon gjennom hele pollinatorsesongen
- Bruk av flerårige vekster er å foretrekke, slik at sonen som etableres kan ligge i flere år. Frøblandingen må ikke inneholde flerårige, vinterherdige vekster som ikke er naturlige i området og som kan spre seg og fortrenge stedegen vegetasjon (dvs. fremmedarter med høy eller potensielt høy økologisk risiko).
- Fra 2024 er det tilgjengelig en egen, flerårig regional blomsterfrøblending for Innlandet som egner seg for jordbruksareal, utviklet av Norsk institutt for bioøkonomi – NIBIO («Blomstereng robust»). Blandingen er basert på innsamlede frø fra ville planter med opprinnelse hovedsakelig fra vår region.

Statsforvalteren har en egen [temaside om tiltak for pollinerende insekter](#). Her finner du oversikt over aktuelle frøblandinger, andre tilskuddsordninger for pollinerende insekter og mer informasjon om pollinatorvennlig skjøtsel.

Gjøre en ekstra innsats for pollinatorene?

Naturlige kantsoner utenfor jordbruksarealene er også viktige leveområder for mange pollinerende insekter, og de bidrar til å knytte insektenes leveområder sammen. Skjøtsel av slike arealer vil derfor være like viktig som etablering og skjøtsel av nye vegetasjonssoner inne på jordbruksarealene, men er ikke omfattet av tilskuddsordningen. Aktuelle skjøtselstiltak kan være å rydde kratt og busker ved behov slik at lys slipper ned til urter og gras. Tenk variasjon og sett igjen busker og trær av ulike slag, alder og høyde. Selje og vier er spesielt viktige treslag som blomstrer tidlig om våren og er viktige for humler og bier. Et annet skjøtselstiltak kan være å slå eller beite arealet etter blomstring år om annet.

Dersom det er behov for å så inn blomstrende arter bør frøet aller helst være av stedegent frø, og det må ikke inneholde fremmede arter. Det finnes artsrike frøblandinger utviklet av NIBIO for salg i småpakninger. De inneholder naturlig hjemmehørende arter, tilpasset forskjellige vokseforhold og regioner. Les mer om dette på [NIBIOs nettside om regionale blomsterfrøblandinger og naturgras / fjellfrøblandinger](#). Her finner du også gode veiledere om etablering av blomstereng.

Har du et areal der du ønsker å etablere ny, blomsterrik vegetasjon, kan du også prøve å slå blomsterrike enger eller kantsoner i nærområdet seint i sesongen og spre høyet ut på det arealet der du vil ha blomsterenga. Når graset tørker, vil frøene i denne plantemassen bli spredd ut på jorda under. Dette kan gjerne kombineres med innkjøpte frøblandinger av stedegent frø. Det er viktig at arealet ikke er for utsatt for annen ugrasvekst, særlig av rotugras. Areal med tett grasvekst er også vanskelig å etablere blomstereng på og bør eventuelt forbehandles med hel eller delvis fjerning av grastorv. Jorda bør heller ikke ha for høyt næringsinnhold eller være komprimert av mye kjøring osv.

Statsforvalteren i Innlandet

Postadresse: Postboks 987, 2604 Lillehammer

Internett: www.statsforvalteren.no/innlandet

Forsidefoto: Anne Gri Henriksen, Thomas Smeby, Stig Horsberg